

A könyvtári kölcsönzések után fizetendő jogdíj közgazdasági szempontú elemzése

Bodó Balázs és Gyenge Anikó¹, 2006.11.06.

Abstract

A nyilvános könyvtári kölcsönzések után a jogosultaknak fizetendő jogdíj (Public Lending Right – a továbbiakban PLR) ötlete több sebből is vérzik.

Ha a PLR-re mint a nemzeti kulturális politikától független eszközre tekintünk, mely e jogot természetjogi érveléssel a tulajdonhoz való jogból vezeti le, minden esetben oda jutunk, hogy a jogosultak monopoljogát kiterjesztjük és az ezzel járó járadékot növeljük. Ennek következménye jelentős fogyasztói csoportok kulturális fogyasztásból való kiszorulása lehet, melyre eddig a legolcsóbb és hatékonyabb megoldás a könyvtári kölcsönzés szabadsága volt.

Ha a PLR nemzeti kultúrpolitikai eszköz, akkor viszont azt a megállapítást tehetjük, hogy a PLR a meglévő kultúratámogatási rendszerek mellett való üzemeltetése indokolatlanul bonyolult, és költséges, és ha az állami döntéshozók úgy találják, hogy van a költségvetésben kultúratámogatásra fordítható tartalék, akkor azt érdemes a meglévő intézményrendszeren keresztül szétosztani.

Végül pedig a jogosultak, szerzők szemszögéből megvizsgálva a kérdést: nincs olyan szerző a földön, aki visszavonná egy megjelent művét a könyvtárakból csak azért mert azt vélelmezi, hogy a kölcsönzések miatt eladásoktól esik el. Ennek az egyetlen oka az, hogy a szerzők számára a könyvtárban való jelenlét haszna nagyobb, mint a könyvtári olvasók által okozott kiesett kereslet. Már csak emiatt sem érdemes a PLR bevezetése.

---

¹ A szerzők a BME Média- Oktató és Kutató Központ munkatársai.

Bevezető

A bérleti és haszonkölcsönzési jogról – azaz a bérbeadás és nyilvános haszonkölcsönzés után fizetendő jogdíjról az Európai Gazdasági Közösség 1992. november 19-i 92/100/EGK tanácsi irányelve rendelkezik.

Az irányelv értelmében a tagállamok a bérbeadás és a nyilvános haszonkölcsönzés tekintetében kizárólagos engedélyezési jogot biztosítanak a jogosultak – jellemzően a szerzők és kiadók – számára. A bérbeadás alatt időben korlátozott hozzáférhetővé tételt értünk, melynek közvetlenül vagy közvetve gazdasági vagy kereskedelmi előnyszerzés a célja. Ezzel szemben a haszonkölcsönzés olyan, nyilvánosság számára nyitva álló intézmények által történő, időben korlátozott hozzáférhetővé tétel, amely közvetlenül és közvetve sem szolgál gazdasági vagy kereskedelmi előnyszerzést.

Az irányelv, e cikkben külön nem részletezendő részletes szabályok alapján lehetővé teszi ugyan a kizárólagos haszonkölcsönzési jog korlátozását, de minimálisan előírja a tagállamok számára haszonkölcsönzés után a jogosultaknak történő díjfizetést.²

Az átültetés miéretté tehát az EU, illetve az Európai Gazdasági Térség tagállamaiban látszólag nem kérdés többé. A helyi szabályozói megfontolások ez esetben alárendelődnek az Európai Közösség alapszerződésében vállalt kötelezettségnek, mely szerint a nemzeti szabályozásnak meg kell felelnie a közösségi jognak, vagyis azt meg kell alkotni, vagy – ha már létezik – az irányelveknek megfelelően módosítani kell. Legfeljebb az lehet kérdés, hogy az irányelv által hagyott mozgástérben belül a magyar szabályozó milyen pozíciót foglaljon el.

E cikk azonban egy egyszerű implementációs javaslatnál némileg többre vállalkozik akkor, amikor a PLR elemzések nem a jogharmonizációs kötelezettségből indul ki. Ennek a megközelítésnek három oka is van. Az egyik ok, hogy reményeink szerint ez az elemzés az irányelv esetleges felülvizsgálata során hasznosnak bizonyulhat a magyar álláspont kialakításakor. A második ok szorosan összefügg az előzővel. A gyakorlat azt mutatja, hogy meglepően nagy azoknak az EU országoknak a száma, amelyek nem, vagy nem az irányelv szándékainak megfelelően implementálták az irányelvet és ezért közösségi kötelezettségzegési eljárás indult ellenük.³ Ennek a tömeges jelenségnek természetesen sok oka lehet, de az egyik ezek közül feltehetően az, hogy a tagországok helyi szabályozói a harmonizációs folyamat során olyan eredményre jutottak, hogy az irányelvet a jelenlegi formájában nem tartják bevezethetőnek.⁴ Előre bocsátva pedig, hogy a hatályos magyar szabályozás sem felel meg az

---

² Az irányelv 5. cikk (1) bekezdése értelmében a tagállamok műtípusonként eltérő szabályozást alakíthatnak ki. Minden esetben fenn kell tartani azonban a szerző díjigényét. A díj konkrét mértékének megállapításánál a tagállamok az 5. cikk (1) bekezdése értelmében figyelembe vehetik a kultúrátámogatási céljaikat is, vagyis a haszonkölcsönzés fellendítése érdekében akár a „megfelelőtől” eltérő díjat is megállapíthatnak. Míg az 5. cikk (3) bekezdésében a tagállamok lehetőséget kaptak egyes intézmények, így a nyilvános közönyvtárak díjfizetés alóli mentesítésére, az irányelv egyes országokban megvalósult implementációi kapcsán indított kötelezettségzegési eljárások egyértelműen arra utalnak, hogy a közösségi jogalkotó határozottan fellép a haszonkölcsönzési jog teljes kiüresítésével, azaz minden, vagy szinte minden haszonkölcsönzést végző intézmény mentesítésével.

³ Közösségi kötelezettségzegési eljárás indult az alábbi államok ellen: Belgium, Franciaország, Portugália, Spanyolország, Luxemburg, Írország, Olaszország, Dánia, Finnország, Svédország. Külön figyelemre érdemes, hogy ezen országok legnagyobb része már akkor is tag volt, amikor az irányelvet elfogadták, ráadásul valamennyiüknek volt korábban is PLR rendszere. A kötelezettségzegés tehát sok esetben annak köszönhető, hogy a meglévő PLR rendszereket nem harmonizálták azzal az EU szabályozással, melynek kialakításába aktívan beleszólhattak volna.

⁴ Ezekről az országokról és eljárásokról a szöveg megfelelő helyein részletesen is szólunk.

irányelvi szabályozásnak,⁵ felmerül az a kérdés, hogy ez azért van-e, mert a jogalkotó szakított azzal a jogpozitivisták megközelítéssel, amely az irányelvek hazai implementációját kizárólag jogi diskurzusnak tekinti és az irányelvnek való megfelelést tekinti elsődleges célnak, csak korlátozott mértékben figyelembe véve egyéb célokat, vagy az egyéb érdekek figyelembevételével úgy döntött, hogy vállalja a közösségi jogot ugyan sértő, de más szempontokból igencsak kedvező állapot fenntartását.

A kérdés tehát az, hogy a nyilvános könyvtári kölcsönzések után a jogosultaknak esetlegesen a jövőben fizetendő jogdíj bevezetése:

1. milyen hatással van a kulturális termelés mennyiségére, szerkezetére,
2. milyen hatással van a kulturális ellátórendszerre, nevesül a könyvtárakra,
3. milyen hatással van a kulturális javak fogyasztására.

1. A PLR szabályozás hatása a kulturális termelésre

A bérbeadás és hasznókölcsönzés kizárólagos engedélyezési joga és e jog nyomán létrejövő díjigény egy a szerzői jog jogosultjai számára biztosított lehetséges jogok közül. E jogok azt a célt szolgálják, hogy megteremtsék a kulturális javak létrehozásának gazdasági hátterét. A szerzői jogi szabályozás az elmúlt évtizedekben egyre több műtípus egyre több lehetséges felhasználását tette engedélykötelessé a szellemi alkotás ösztönzése céljából. A nyilvános hasznókölcsönzésre vonatkozó szabályozásnak is a szellemi javak létrehozásának ösztönzése a fő célja: „tiszteletben kell tartani a kulturális hagyományokat és fenn kell tartani a kulturális termékekhez való nyilvános hozzáférést, biztosítva egyben, hogy az alkotók is megfelelő díjazásban részesüljenek ahhoz, hogy folytathassák a munkájukat és nekünk továbbra is örömet szerezzenek.”⁶

A szerzői jogi szabályozásnak azonban egymásnak ellentmondó célok között kell egyensúlyt teremtenie. A szerzők anyagi biztonságának megteremtése (a széles körű oltalmat biztosító szabályozás) jelentősen megnehezítheti a létrejött művekhez való hozzáférést. A szerzői jogi szabályozásnak ezt a trade-off-ot kell valahogyan kezelnie. A hozzáférés nehézségeiről a 3. fejezetben foglalkozunk részletesen. Most arra a kérdésre kell választ találnunk, hogy az új PLR díj bevezetése milyen hatással van a kulturális termelésre.

A szellemi javak használata ritkán versenyző, és a termelő a nem fizető fogyasztókat nem, vagy csak nehezen tudja kizárni a fogyasztásból. E lehetőség hiányában a szellemi javak termelésének szintje alacsonyabb lehet a kívánatosnál, hiszen számos termelő juthat arra a következtetésre, hogy az eredetivel versengő, ám annál olcsóbb - digitális javak esetén egyenesen zérus árú – másolatok jelenléte mellett nem fog megtérülni a szellemi javak létrehozásának jelentős fix költsége. Az első példány (kézirat, fénykép, mesterszalag, film) előállításának költségeihez képest a másolatok és a másolatok másolatainak előállítása elenyésző terhet jelent. Ez utóbbiakat már nem terhelik az eredeti előállításának fix költségei,

⁵ A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: SZJT) 39. §-ának hatályos szövege a díjfizetési kötelezettség alól is mentesíti a nyilvános szolgáltatásokat nyújtó könyvtárakat, amely gyakorlatilag valamennyi, nyilvános hasznókölcsönzéssel rendelkező intézmény ilyen tevékenységét szabad felhasználással teszi, kiürésítve ezzel az egyébként jelenleg is biztosított díjigényt. Az irányelv nem teszi lehetővé valamennyi nyilvános hasznókölcsönzést végző intézmény, illetve ezek jelentős részének mentesítését a díjfizetés alól, hanem ezt csak ilyen intézmények egyes típusai esetében engedi meg.

⁶ Fritz Bolkestein volt belső piaci biztosnak a PLR bevezetése kapcsán 2002. szeptember 16-án elhangzott beszédéből.

így megfelelő védelem⁷ híján a piaci ár nem fedezi az előállításához szükséges beruházást. Egy dallam, egy memorizált vers, vagy bármely digitális formában tárolt információ tulajdonságaiban nagyon közel van egy klasszikus közjósághoz, s még tárgyiasult formájukban is nehéz a nem fizető fogyasztók fogyasztásból való kizárása.

A szellemi javak piacosithatóságának eme inherens akadályát a szerzői jog próbálja orvosolni azzal, hogy monopoljogot biztosít egyes szellemi javak alkotói számára. A monopólium azonban ebben az esetben is, mint rendszerint a társadalmilag optimálisnál kevesebbet és drágábban termel. Ez az oka annak, hogy a monopóliumok (legyenek azok természetesen, vagy a piaci folyamatok nyomán kialakultak) szoros szabályozói kontroll alatt állnak. E kontroll célja a monopólium társadalmi jólét szempontjából káros következményeinek csökkentése.

Ha csak annyit gondolunk a szellemi javakról, mint egy elektromos szolgáltatóról vagy egy vasúttársaságról, akkor is érthető a monopólium szabályozásának szükségessége⁸. A szellemi javak termelői azonban tevékenységükkel egy adott nyelvi, kulturális környezetet is definiálnak, az ebből a „szolgáltatási körből” való kimaradás valójában a kulturális állampolgárság elvesztését/megszerzését, az egyéni identitás kialakíthatóságát, a közösséghez való tartozás lehetőségét is meghatározza, azaz jóval túlmutat az egyszerű jogi vagy közgazdasági elemzés keretein. A kultúra definiálja azt, hogy kik vagyunk mi magunk, a kulturális javak termelése, elosztása és szabályozása tehát a legszorosabban személyes, illetve közösségi kérdés.

A szerzői jogi teremti meg tehát a szerzőknek biztosított monopóliumon keresztül a szellemi alkotások létrehozásához szükséges piaci, pénzügyi háttérrel, és ugyane szabályozás korlátozza a monopóliumot a célból, hogy a monopolhelyzetnek köszönhetően ne szoruljanak ki egyes társadalmi, fogyasztói csoportok a fogyasztásból és így az őket meghatározó kultúrából.

A szerzői jogi szabályozás a monopóliumot a nem engedélyköteles felhasználásokon keresztül korlátozza. Az engedélyhez nem kötött felhasználások között olyan felhasználások találhatók, melyek „a nemzeti és az egyetemes kultúra értékeinek megóvását”, „az oktatás, a művelődés, a tudományos kutatás és a szabad információhoz jutás”⁹ szabadságát biztosítják. A nyilvános szolgáltatásokat nyújtó könyvtárak haszonkölcsönzési tevékenysége a jelenlegi szabályozás szerint nem engedélyköteles felhasználás, és mint ilyen, a monopólium korlátozásának eszköze.

A PLR bevezetésével kapcsolatos kérdés tehát úgy fogalmazható újra, hogy a monopólium kiterjesztése a PLR bevezetésén keresztül vajon ösztönzi-e a szellemi javak létrehozását és hogy ez az ösztönző milyen társadalmi költségekkel jár.

A válasz a fenti kérdésre egyértelműen „nem” abban az esetben, ha már létrejött művekről van szó. A már létrejött művek esetében a befektetés megtörtént, az alkotó múltbéli, az alkotásra vonatkozó döntését egy jövőben bevezetendő intézkedés semmilyen módon nem befolyásolja, ezért közgazdasági szempontból nem indokolt a visszaható hatállyal történő bevezetés.¹⁰

⁷ E védelem nem csak jogi védelem lehet: az a fizikai forma, melyben egy szellemi jószág testet ölt és a fogyasztókhoz eljut, önmagában is védelmet jelenthet. Védelmet jelenthetnek továbbá a piac bizonyos sajátságai is. Lásd: Breyer (1970).

⁸ Ennek különböző módjairól jelentős viták zajlottak, zajlanak a közgazdasági szakirodalomban például Hotelling és Coase között. A monopóliumokról és a szellemi javak monopóliumszabályozásáról lásd többek között: (Duffy 2004), (Boldrin 2004), (Kitsch 1986, 2000)

⁹ Az SZJT preambulumból.

¹⁰ Ez lényegében minden szerzői jogi védelmet visszamenő hatállyal bővítő módosításra igaz. Ennek ellenére rendszeresen találkozhatunk a szerzői jogok visszamenő hatállyal való bővítésének kísérletével.

Nem ez a helyzet a jövőben megszületendő művekkel, ahol a művekhez a PLR nyomán kapcsolódó jövedelem befolyásolhatja a mű létrehozásához szükséges befektetésről szóló döntést. A PLR-en keresztül várható jövedelem, azaz egy esetlegesen módosuló magyar szabályozás hatása a szerzők döntésére a javaslat konkrétumainak hiányában nem meghatározható, ezért kénytelenek vagyunk információért azon országokhoz fordulni, ahol valamilyen formában már létezik PLR szabályozás.¹¹

A világban jelenleg háromféle alapon működő PLR rendszert találunk. A legtisztábban Finnországban és Norvégiában működik, akik ugyan a PLR alá rendezve, de direkt és tiszta kultúrátámogatási rendszert működtetnek, pályázat alapú támogatásokat kiosztva az azokat megpályázó szerzőknek. Ezeknek az országoknak annyiban kötődik a kultúrafinanszírozási rendszerük a PLR-hez, hogy a kultúrátámogatási célra biztosított összeget a könyvtári rendszer kölcsönzési adatai alapján állapítják meg.

A kultúrátámogatási cél a többi vizsgált országban is hangsúlyosan jelen van, legtöbbször olyan formában, hogy az adott országban élő, anyanyelvi alkotókra korlátozza a PLR alapján járó kifizetéseket.¹² Norvégiával és Finnországgal szemben azonban ezek az országok nem pályázati rendszeren keresztül juttatják el a támogatást a szerzőknek, hanem vagy a könyvtári állományban szereplő kötetek, vagy a kölcsönzések számát, vagy e két mérték valamilyen kombinációját veszi alapul a kifizetések megállapításakor. Bármilyen felosztásról is legyen szó, ha a PLR által biztosított jövedelmek nem egyenlően oszlanak el a szerzők között¹³, úgy a rendszer a sikereseket fogja honorálni a relatív sikertelenekkel szemben, s mint ilyen, nem különbözik lényegesen a piac által felállított értékhierarchiától. Azok a szerzők, akik a piacon is sikeresek, a könyvtárakban is keresettek lesznek, azok viszont, akik a piacon is csak kevesek számára érdekesek, a könyvtári rendszeren keresztül sem jutnak extra jövedelemhez.

Ezt támasztják alá az adatok is. A magyar könyvtári kölcsönzésekről alig van értékelhető adat. Az Országos Széchényi Könyvtár 2005. március 10. és 2005. április 10. között mérte fel nagyjából 50 közkönyvtár kölcsönzéseit. A rendelkezésünkre álló 14 könyvtár¹⁴ egy havi, meglehetősen töredékes adatai alapján azt látjuk, hogy a könyvtári kölcsönzésben legnépszerűbb szerzők egyértelműen azok, akik a piacon is sikeresek:

---

¹¹ A részletes összehasonlító táblázatot lásd az 1. mellékletben.

¹² A jogosultak nyelv, vagy lakhely szerinti – közvetve állampolgársági alapú – diszkriminációja azonban ellentétes a közösségi alapelvekkel. Többek között ezzel az indokkal indult kötelezettségszegési eljárás azon országok (Dánia, Svédország és Finnország) ellen, akik a haszonkölcsönzésért járó díjat csak az adott ország nyelvén publikált könyvek szerzői, fordítói vagy illusztrátorai számára biztosítják.

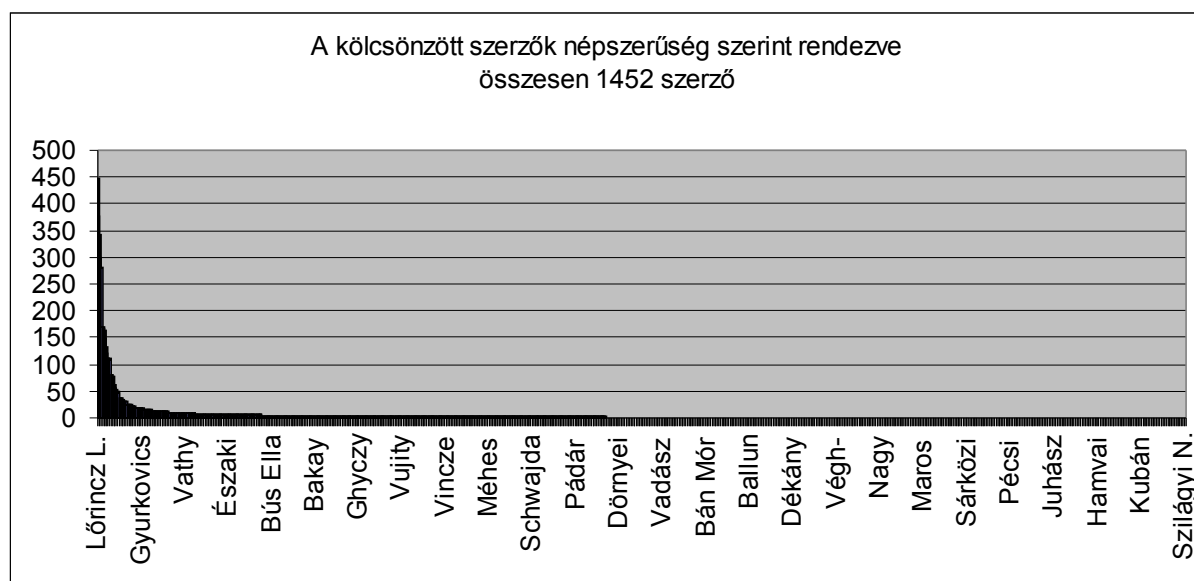
¹³ Amelyik szinték társadalmilag hatékony felosztás lenne, lásd (Watt 2000)

¹⁴ Békéscsaba MK, Dunaújváros VK, Győr MK, Hajdúszoboszló VK, Kaposvár MK, Kecskemét MK, Lenti VK, Miskolc MK, Pécs VK, Szeged MK, Székesfehérvár MK Szekszárd MK, Tatabánya MK, Veszprém MK. A felsorolt könyvtárak 2004-ben az összes magyarországi kölcsönzés 7,9%-át, az összes regisztrált könyvtárhasználó 8,5%-át adták. Könnyen elképzelhető, hogy a fenti könyvtárakból álló minta nem teljesíti a reprezentativitás szigorúan vett statisztikai követelményét, azonban minden bizonnyal nem is áll attól túlságosan messze.

A 14 vizsgált könyvtárban leggyakrabban kölcsönzött szerzők (>80)

Szerző	Összes kölcsönzés
Lőrincz L. László	446
Nemere István	377
Radnai Gáborné (Martha Tailor, Sidney Lawrence)	343
Szabó Magda	298
Moldova György	281
Kertész Imre	171
Molnár Éva (Vavyan Fable)	171
Mocsári Erika (Evelyn Marsh)	166
Csukás István	164
Vámos Miklós	149
Esterházy Péter	133
Szepes Mária	120
Marék Veronika	111
Bálint Ágnes	111
Závada Pál	110
Nógrádi Gábor	110
Lázár Ervin	108
Kányádi Sándor	81

A szerzők eloszlása erősen aszimmetrikus: a szerzők 20%-a adja a kölcsönzések 80%-át, a szerzők legtöbbször, több mint 53 %-át csupán egyetlen egyszer vették ki a könyvtárból:

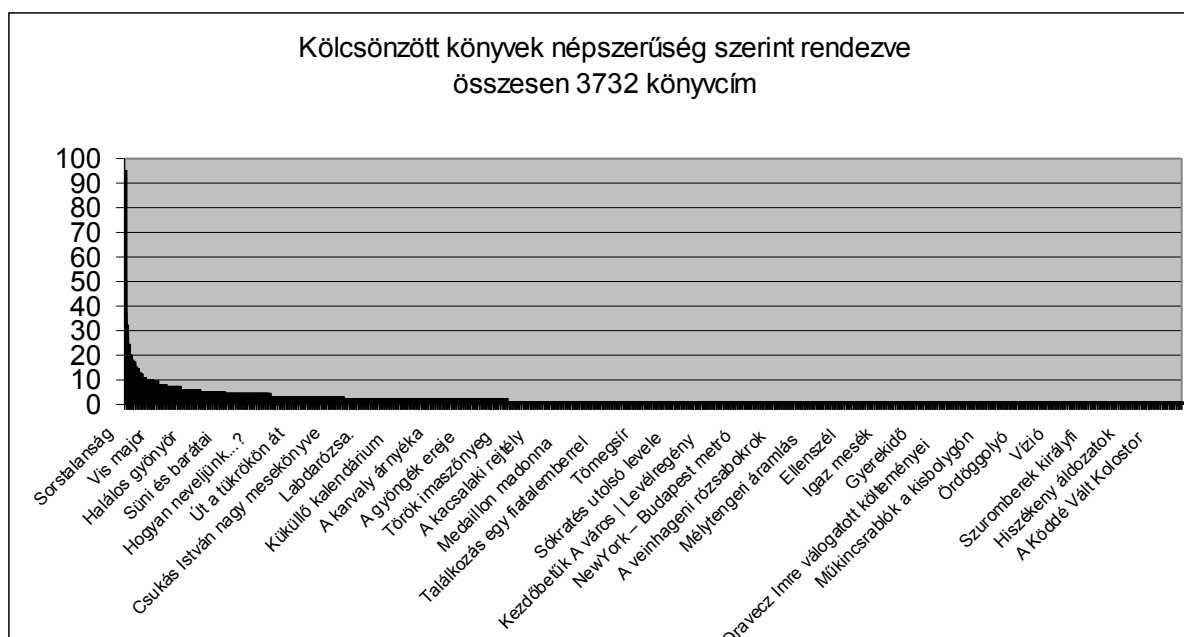

Hasonló eredményt kapunk, ha a legnépszerűbb könyveket tekintjük:

A 14 vizsgált könyvtárban leggyakrabban kölcsönzött művek (>14)

Szerző	Cím	Kölcsönzött Pékány
Kertész Imre	Sorstalanság	95
Závada Pál	Jadviga párnája	50
Szabó Magda	Az ajtó	37
Szabó Magda	Für Elise	35
Szabó Magda	Abigél	32
Rácz Zsuzsa	Állítsátok meg Terézanyut!	29
Moldova György	A gyávák bátorsága	27
Esterházy Péter	Harmonia caelestis	26
Lőrincz L. László	A kicsik	25
Csukás István	Pom Pom meséi	25
Závada Pál	Milota	24
Böszörményi Gyula	Gergő és a bűbájketrec	23
Vámos Miklós	Apák könyve	22
Csukás István	Keménykalap és krumpliorr	22
Lőrincz L. László	Siva utolsó tánca	21
Vámos Miklós	Sánta kutya	20
Moldova György	Az utolsó töltény	20
Lázár Ervin	A Négyszögletű Kerek Erdő	19
Závada Pál	A fényképész utókora	19
Nógrádi Gábor	Pete Pite	19
Békés Pál	A kétbalkezes varázsló	19
Lőrincz L. László	Tulpa	18
Szabó Magda	Régimódi történet	18
Bálint Ágnes	Mazsola	17
Lőrincz L. László	A tizenhárom kristálykoponya	17
Lőrincz L. László	A kicsik nyomában	17
Nádas Péter	Emlékiratok könyve	17
Moldova György	Régi nóta	17
Lázár Ervin	A hétfejű tündér	17
Vámos Miklós	Anyá csak egy van	17
Molnár Éva	A pepita macska	16
Nemere István	A szerelem virága	16
Radnai Gáborné	Éhség	15
Mocsári Erika	Szembesülés	15
Lőrincz L. László	Véresszakállú Leif és a lávamező	15
Lőrincz L. László	A vérfarkasok kastélyában	15

A lista jól mutatja a stabil kedvencek, a gyerekkönyvek népszerűségét, és a különleges eseményeknek betudható, vélhetőleg szezonális kiugrásokat is. A könyvek népszerűsége is hosszan elnyúló eloszlást követ, a címek kétharmada egyszer szerepel a kikölcsönzött tételek között:

Ez pedig azt mutatja, hogy a piaci siker tükröződik vissza a könyvtári kölcsönzések megoszlásában is. Így ha a PLR felosztása a kölcsönzések számát veszi figyelembe, akkor szükségszerűen a piaci sikert elérő szerzők jutnak ebből is többletbevételhez, míg az ott kevésbé sikeresek itt sem kapnak elismerést.

Ez a tény két kérdést is felvet. Az első, hogy a piacot alapul vevő felosztási rendszer hogyan befolyásolja a szerzők várható jövedelmét. A másik, ettől csak részben független kérdés az, hogy vajon a piaci sikeresség megfelelő mérték-e egy kulturális politika kialakításakor – már ha azt feltételezzük, hogy a PLR-t a többi tagállamhoz hasonlóan a magyar jogalkotó is egyfajta kultúrpolitikai eszközként kívánja alkalmazni.

A kultúrpiaci közvetítők, a kiadók és disztribútorok létezésének egyik oka és magyarázata a siker vagy sikertelenség és az ebből fakadó piaci kockázat. Az egyéni szerző a felhasználás (többszörözés, terjesztés) kiadónak való engedélyezésével mintegy átruházza a piaci sikertelenségből fakadó kockázatot a kiadókra, akik a megfelelően nagy számú szerzőből és műből álló portfóliójukban képesek azt szétteríteni – a sikeresebb művek extra bevételeiből finanszírozni a sikertelenebbek veszteségeit. Anélkül tehát, hogy a kiadók átvállalnák a szerzőktől a kiadás kockázatát, aligha lennének művek a piacon, kivéve azokat a szerzőket, akiktől – korábbi műveik sikere alapján – a legnagyobb eséllyel várhatók sikeres művek – feltéve, ha elfogadjuk azt a közgazdasági előfeltevést, hogy a szerzők számára egy mű létrehozása tisztán gazdasági racionalitás mentén eldöntendő kérdés.

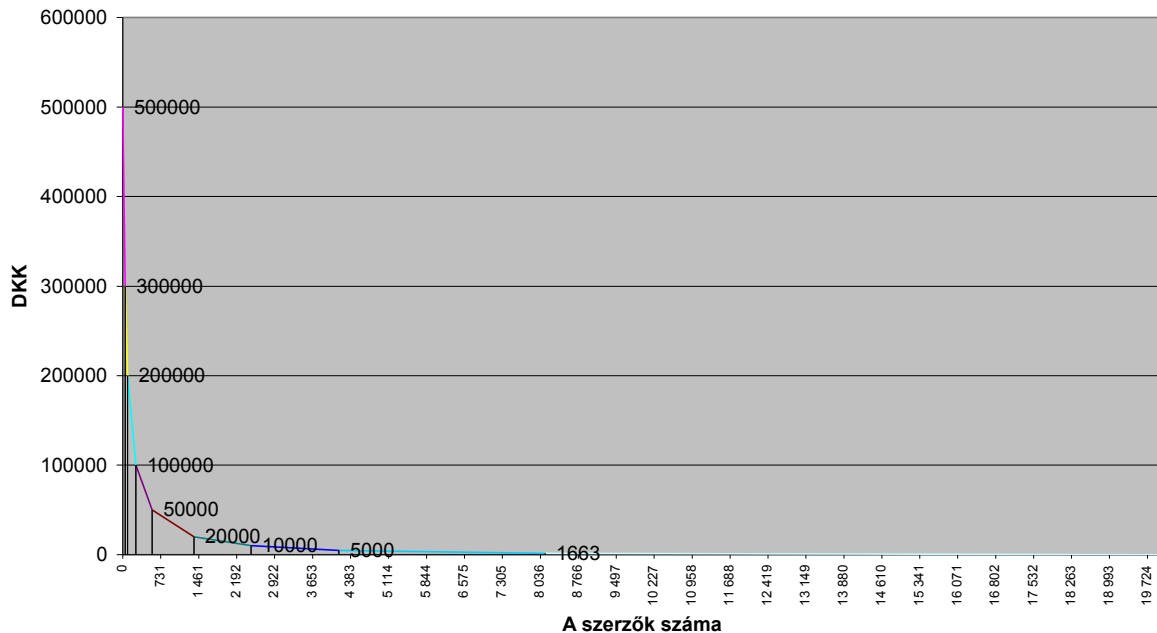
Ha a bevezetendő PLR felosztási rendszere nem hoz létre kockázatközösséget¹⁵, akkor egy ilyen rendszernek – szemben a kiadók által betöltött szereppel – nincs kockázatcsökkentő szerepe, ezért az ezen keresztül várható jövedelemnek – annak magas bizonytalansága miatt – vélhetőleg nincs szignifikáns szerepe a szerzők jövőbeni műveket illető döntéseiben, kivéve azokat a szerzőket, akik nem csak ma keresettek, de nagy eséllyel hdnap is népszerűek lesznek.

¹⁵ A kockázatközösség megteremtésének célja függetleníteni az egyéni szerzőt a piaci kereslet időbeni változásaitól. Ennek számos módja van: jövedelmet egyenlő felosztása, a piac által még preferált, ismeretlen szerzők előnyben részesítése, stb.

A rendelkezésre álló adatok a PLR rendszeren keresztül újratermelődő jövedelmi aszimmetria meglétét támasztják alá. Azokban az országokban, ahol a felosztási rendszer a kölcsönzési statisztikákon alapul, a várható kifizetések eloszlása a kölcsönzések eloszlását követi, tehát végeredményben a piaci sikerességet reprodukálja.

A dán szerzők PLR rendszeren keresztül realizált jövedelme

Nagyon kevés szerző kap viszonylag nagyobb összeget és nagyon sok szerző jut nagyon kevés, vagy egyáltalán semmilyen jövedelemhez a rendszeren keresztül. Az átlagos várható összeg a legtöbb esetben nem éri el az adott országban érvényes éves minimálbér töredékét sem¹⁶. A piacon sikeres szerzők, akik egyébként is képesek a megélhetésükhöz elegendő jövedelmet megtermelni, olyan extra jövedelemhez jutnak, amire gazdasági értelemben – a termelés szintjének fenntartása okán – már nincs szükségük. A piacon sikertelen – ám ettől függetlenül kulturálisan még potenciálisan értékes – szerzők és művek túlnyomó részét a rendszer nem juttatja akkora extra jövedelemhez, ami miatt gazdaságilag érdemes lenne részt venniük a kulturális termelésben.

A PLR-en keresztül várható jövedelem mértékének becslésekor a bizonytalansági tényezőt a mű jövőbeli sikerességének megbecsülhetlensége adja. Várhatóan nagyon szűk azoknak a szerzőknek a köre, akik számára a piaci sikeresség olyan szintű, hogy a PLR-en keresztül érkező extra jövedelem fogja várhatóan megteremteni a kulturális termelés gazdasági feltételeit.

A PLR-nek tehát várhatóan elenyésző a kulturális termelést ösztönző hatása.

A gazdasági érveléstől független kérdés, hogy az állam által folytatott kulturális politika mennyire függetlenítendő a piaci megfontolásoktól. Ha az állami kultúrpolitikus elfogadja a piac ítéletét és ahhoz idomítja a PLR felosztását, akkor valójában nincs szükség támogatási

¹⁶ Megmaradva a magyar adatoknál, ha a minden szerző kölcsönzésenként 100 forintot kapna, akkor a 14 könyvtár adatait a teljes könyvtári hálózatra vetítve az egy szerzőnek járó átlagos összeg 85.000 Forint lenne egy évben.

rendszerre, hiszen a piac eltartja azokat, akik (a kultúrpolitikus szerint is) értékesek, és kiszűri azokat a szerzőket és műveket, akiket a piac (és a kultúrpolitikus) értéktelennek minősít. Természetesen az állami kultúrpolitikának a célja (legalábbis Európában) épp a piaci torzulások korrigálása valamilyen immanens kulturális értékrendnek megfelelően. Ezúttal nem célunk annak a vizsgálata, hogy az államnak mennyire van, mennyire lehet „jó ízlése”, azaz mennyire reális feltételezés egy többé-kevésbé konszenzuális kulturális értékrend hiteles állami képviselője, hanem elfogadjuk ennek szükségességét és létét. Ebben az esetben a szabályozónak éppen a piactól független, vagy azzal (és így egyébként a szerzői jogi rendszerrel is) tökéletesen ellentétes felosztási rendszer kialakítása lehetne a célja, amit automatizmusokkal azonban nehezen lehet biztosítani. Folyamatosan változik nem csak a bázisul szolgáló értékrend, de az adott időszakban megszülető művek megítélése, összetétele, stb. Ezek alapján a legkézenfekvőbb elosztási rendszernek a pályázati rendszer tűnik.

A legtöbb európai országban, köztük Magyarországon is létezik olyan pályázati rendszer, mely alkotói ösztöndíjak, illetve konkrét művek létrehozásának támogatásán keresztül biztosít a piactól független forrást a kulturális termelés számára. Ezek a rendszerek jelentős jövedelemtranszfert biztosítanak, szerencsésebb esetben a kulturális rendszeren belül (a tömegkulturális termékek megadóztatásával), rosszabb esetben a teljes adófizetői közösséget bevonva. Ezek a rendszerek azonban nincsenek ingyen. A rendszer fenntartását jellemzően 10-15%-nyi tranzakciós költség terheli, ennyibe kerül a jövedelmek átcsoportosítása a különböző társadalmi csoportok között.

Ugyanilyen aránnyal találkozunk, ha a különböző országok PLR rendszereinek működtetési, tranzakciós költségeit tekintjük. A PLR rendszerek működtetéséhez szükséges adatok beszerzése, gondozása (a könyvtári állomány szerzőre, címre pontos nyilvántartása, az állományban a jogosult szerzők nyilvántartása, a könyvtári kölcsönzések alakulásának nyomon követése, a statisztikai rendszer, a felosztási rendszer működtetése) a teljes jövedelem 10-15%-ra rúg. Ez azt jelenti, hogy ha a PLR-re mint kultúrpolitikai eszközre tekintünk, akkor a létező, meglehetősen drágán működő támogatási rendszer mellé egy ugyanolyan funkciójú, ugyanolyan drágán működő rendszer bevezetéséről beszélünk. Ennél azonban minden bizonnyal olcsóbb lenne, ha a támogatásra a PLR-en keresztül fordítandó összeg nem a szerzői jog alapján, hanem a már meglévő támogatási rendszeren keresztül jelenne meg, így elkerülhető lenne az az elvesztegetett jövedelem, ami egy hasonló funkciójú, de más elosztási szisztéma miatt jelentős új tranzakciós költségtételeket indukáló elosztási rendszer kiépítése követelne.

2. Milyen hatással van a PLR a kulturális ellátórendszerre, többek között a könyvtárakra?

A PLR bevezetése nyomán támadó jogdíjigény forrása háromféle lehet. A felmerülő díjakat fizethetik a szerzői jogi felhasználást megvalósító, vagyis a könyvet kölcsönbe adó könyvtárak, átvállalhatják tőlük az olvasók, vagy átvállalhatja a könyvtáraktól a központi vagy helyi költségvetés is. Az alábbiakban ebből két scenáriót elemzünk.

I. A könyvtárlátogató fizet

A könyvtári hálózat egyik célja az, hogy kielégítse azon fogyasztók keresletét, akiknek a rezervációs ára nagyobb mint zérus, de kisebb mint a monopolista szabta ár. Ezt a keresletet kétféle lehet bontani: azokra, akiknek a rezervációs ára¹⁷ magasabb mint a termék határköltsége,

¹⁷ Fizetési képessége/hajlandósága.

tehát akik egy versenyző piacon létező keresletként megjelenének, de a monopólium miatt az ár magasabb mint a határkölség, és azokból, akik a határkölségen sem tudnának fizetni a javakért. Míg az első csoportot a monopólium korlátozásával lehet lefedni, addig a második csoport fogyasztását kifejezetten támogatni kell.

A könyvtárak tipikus közműként viselkednek, olyan közműként, melynek legfontosabb szolgáltatása a kultúra hozzáférhetővé tétele minden nem zérus rezervációs áru fogyasztó számára. Mint közművek, a könyvtárak ugyan felszámítanak valamennyi, legtöbbször jelképes éves díjat, de a működésük forrása a központi költségvetésen keresztül beszedett adó. Ugyanebből az okból kifolyólag nincs sem kölcsönzési díj, sem kölcsönzési limit az éves díjért cserébe.

Könnyen belátható, hogy a kölcsönzések után kivetett díj, melyet a könyvtárlátogatónak kell megfizetnie, kizárja a fogyasztásból azokat, akiknek zérusnál nagyobb, de a kölcsönzési díjnál kisebb a rezervációs árak, azaz ott tartunk, ahonnan elindultunk, a monopolista által szabott árnál, mely ezúttal kisebb, mint a piaci ár, de még mindig jelentős fogyasztói holtteherveszteséget generál.

Ebben a megközelítésben a monopolista könyvtári rendszeren keresztül érvényesített ára a fogyasztók árdifferenciálására tett kísérletként is felfogható, ahol a különböző piacon megjelenő fogyasztói csoportok (keményfedeles, puhafedeles kiadás, rövidített kiadás, hangosköny, stb) mellett alacsonyabb áron, de eléri a legalacsonyabb fizetési hajlandóságú csoportokat. A tökéletes árdiszkrimináció (azaz az az eset, amelyben mindenki annyitért jut hozzá a jószághoz, amennyire értékeli) társadalmilag ráadásul optimális megoldás. Nem tekinthető azonban társadalmilag optimálisnak az árdiszkrimináció akkor, ha az a könyvtári rendszeren keresztül valósul meg. A könyvtári rendszer fenntartásának költsége a monopolistát nem terheli, míg enélkül nem lenne megvalósítható az árdiszkrimináció, hiszen ha megvalósítható lenne, megvalósította volna. A monopolista tehát az árdiszkrimináció megvalósításához szükséges rendszer költségeit áthárítja az adófizetőkre, miközben a hasznait kisajátítja. Másképpen fogalmazva a könyvtárlátogatók kétszer fizetnek ugyanazért a jószágért: egyszer adó formájában a könyvtár fenntartásáért, másodjára a kölcsönzésért a jogdíj formájában.

Mindemellett érdemes megjegyezni, hogy nem ismeretlen jelenség a jogosultak, kiadók, könyvtárakon keresztül megvalósuló árdiszkriminációja. Az akadémiai, tudományos folyóiratok esetében a könyvtáraknak értékesített online és offline előfizetések jellemzően magasabbak a piaci előfizetőknek szabott áraknál. A kiadó pontosan be tudja azonosítani azokat az olvasói közösségeket, akik esetében az előfizetést kiváltja a könyvtárban az olcsó másolási lehetősége. A kiadó magasabb áron adja el az előfizetést a könyvtáraknak, így a fénymásolt folyóiratcikkek okozta kiesett jövedelem nagy részét képes indirekt módon pótolni. A teljes könyvek esetében azonban nem találunk olyan okot, amellyel igazolható lenne a folyóiratok esetében tapasztalt stratégia. Míg a akadémiai kiadásban a könnyen másolható rövid cikkek és a folyóiratok tökéletes helyettesítő termékek, azaz a fénymásolatok és a folyóirat-előfizetések között erős negatív kapcsolat van, addig a könyvtári kölcsönpéldány és a saját könyvpéldány vélhetőleg nem versenytársai egymásnak. Az egyik okról korábban már szóltunk: a könyvek könyvtári kereslete a monopolista által szabott ár mellett kielégítetlenül maradó kereslet, így adott árnál a könyvtárlátogató egyébként sem venné meg a piacon a művet. Másrészt a gyakorlat fényében az a megközelítés is valószínűnek tűnik, hogy a könyvtári kölcsönzések egy része végül piaci keresletként megjelenik.

Ennek a jelenségnek az az oka, hogy a fogyasztó oldalán a rezervációs árat egy jelentős bizonytalansági tényező is befolyásolja, ami annak köszönhető, hogy a fogyasztó nem tudja megállapítani a fogyasztandó könyv pontos értékét mindaddig, amíg el nem olvasta. Ez a bizonytalanság különböző paramétereiktől (a szerző ismerete, reputációja, a fogyasztó tájékozottsága, a műről szóló információk, marketing, ismerősök véleménye, stb.) függően

változik, de minden esetben csökkenti a rezervációs árat. A könyvtári kölcsönzés nyomán beálló tökéletes információ birtokában azonban vannak olyan fogyasztók, akiknek a rezervációs ára a piaci ár fölé emelkedik, így tényleges keresletként a piacon megjelennek.

II. A könyvtár fizet

Ebben az esetben a jogosultaknak járó díjat a könyvtárak fizetik meg, de ehhez nem kapnak és nem szereznek pótlólagos forrást sem a látogatóiktól, sem a fenntartóiktól. Ekkor természetesen a jogdíjakat más kiadások terhére kell kifizetni. A legvalószínűbb esetben az állomány fenntartásától, frissítésétől kell forrásokat átcsoportosítani. Ennek eredménye a jogosultakra ellenmondásos. A könyvtárak jelentős piaci keresletet jelentenek: 2004-ben az 58 milliárd forintos könyvpiacból 11%-ot, azaz 6,6 Mrd forintot meghaladó összeget tett ki a könyvtárak által az állomány frissítése kapcsán támasztott kereslet¹⁸. Az állományfrissítéstől a jogdíjakhoz történő átcsoportosítás az új szerzők, új művek iránt támasztott kereslet csökkentené a már beérkezett művek és szerzők javára, azaz konzervatív kulturális hatással lenne a jövedelmekre. Másrészt a szerzők ily módon nagyobb jövedelemhez juthatnának, hiszen a míg a piaci eladásokból csak a kiadó által fizetett jogdíj mértékében (10-15%), addig a PLR jogdíjból a tranzakciós költségekkel csökkentett mértékben (85-90%) részesednek. Korántsem biztos azonban, hogy a kiadók által elszenvedett veszteség nem járna különböző áttételeken keresztül a teljes könyvpiac zsugorodásával, olyan szerzők és művek eltűnésével, akiket jelentős mértékben a könyvtári vásárlások tartottak életben.

A fenti gondolatmenet azonban tisztán hipotetikus, hiszen egyetlen PLR rendszert használó államban sem találunk olyan megoldást, ahol ne a központi költségvetést terhelnék a kiadások.

A központi költségvetési források felhasználása már átvezet minket az utolsó kérdésünkhöz:

3. Milyen hatással van a PLR a kulturális javak fogyasztására.

A PLR rendszerek áttekintéséből kiderül, hogy a jogdíjakat minden esetben a központi költségvetés fedezi. A könyvtári kölcsönzési, állományra vonatkozó statisztikák leginkább a jövedelem felosztásakor szolgálnak alapul, a statisztikák alapján tételesen kiszámolt jogdíjigényt általában egyösszegű, éves alkukban megállapított, vagy a könyvtárak költségvetésének százalékában megállapított összegek helyettesítik.

A PLR alapján a szerzőknek kifizetett adóbevétellel azonban több súlyos probléma is van.

Egyrészt védhetetlenül igazságtalan olyanokra adófizetőkre terhelni a könyvtári kölcsönzések után járó jogdíjakat, akik maguk soha nem járnak könyvtárba¹⁹ vagy azért, mert könyvvásárlók, vagy azért, mert funkcionális analfabéták.

Másrészt a könyvtári rendszeren keresztül szerzőknek kifizetett összeg közgazdasági értelemben tiszta járadék (rent), azaz a termelés jelenlegi szintjének fenntartásához szükséges ár felett realizált jövedelem. A kulturális termelés szintjét a piac (és az állami támogatások jelenlegi rendszere) határozza meg. Az ezen felül kifizetett jogdíj „talált pénz”, azaz

¹⁸ Forrás, OSZK, MKKE

¹⁹ Miért más ez az eset, mint a könyvtári rendszer fenntartásáért beszedett adó? A könyvtári rendszer működtetése a vele szemben támasztott kereslettől független: azt adó az állandó költségeket finanszírozza, azaz azt a tényt, hogy a könyvtári rendszer van. A jogdíjak azonban a könyvtári fogyasztástól függő költségek.

monopolprofit a jogosultak számára, de jelentős költség az adófizetők számára. Azaz egy ilyen intézkedés bevezetésekor azt is vizsgálni kellene, hogy a monopolhelyzetet gyengítő szabad felhasználás rovására bevezetendő monopolprofit valójában előnyösen befolyásolja a társadalmi jólétet. Fontos, hogy a PLR-szabályozás esetleges ilyen irányú átalakítása esetén nem csak a kulturális termelést kell vizsgálni, ugyanis a költségvetésen keresztül történő átcsoportosítás szükségszerűképpen valamely más cél rovására történhet csak.

Az adóból finanszírozott járulékok esetében nem lehet megkerülni az adó (kulturális piaci) keresletcsökkentő hatását sem. A járulékfizetés céljából elvont jövedelem ahelyett, hogy a piacon jelenne meg torzítatlan keresletként, a jelentős tranzakciós költségekkel járó redistribúciós intézményrendszer alkufolyamatai által eltorzított formában jelenik meg. Ennek a folyamatnak könnyen lehet olyan eredménye, hogy megintcsak a jogosultak járnak rosszabbul.

Összefoglalás

A könyvtári kölcsönzések után a jogosultaknak fizetendő jogdíj ötlete több sebből is vérzik. Ha a PLR-re mint a kulturális politikától független eszközre tekintünk, amelyik a piaci folyamatokat tükröző könyvtári statisztikákon keresztül oszt újra jövedelmeket, minden esetben oda jutunk, hogy a szellemi monopóliumot és az ezzel járó járadékot növeljük. Ennek következménye jelentős fogyasztói csoportok kulturális fogyasztásból való kiszorulása, melyre eddig a legolcsóbb és hatékonyabb megoldás a könyvtári kölcsönzés szabadsága volt.

Ha a PLR kultúrpolitikai eszköz, akkor viszont azt a megállapítást tehetjük, hogy a PLR a meglévő kultúratámogatási rendszerek mellett való üzemeltetése igazságtalan, drága és bonyolult, tehát költséges, és ha az állami döntéshozók úgy találják, hogy van a költségvetésben kultúratámogatásra fordítható tartalék, akkor azt érdemes a meglévő intézményrendszeren keresztül szétosztani.

Végül pedig a jogosultak, szerzők szemszögéből megvizsgálva a kérdést: nincs olyan szerző a földön, aki visszavonta volna egy megjelent művét a könyvtárakból. Ennek az egyetlen oka az, hogy a szerzők számára a könyvtárban való jelenlét haszna nagyobb, mint a könyvtári olvasók által okozott kiesett kereslet. Ennek egészen egyértelmű bizonyítása úgy lenne megvalósítható, ha megvizsgálánk a megtiltott könyvtári kölcsönzések számát azután, hogy a jogot a PLR biztosítja ugyan a jogosultak számára, de az ebből származó jövedelmet 0-ban állapítja meg a szabályozó.

Irodalomjegyzék:

Breyer Stephen (1970), "The Uneasy Case for Copyright: A Study of Copyright in Books, Photocopies, and Computer Programs". *Harvard Law Review* **84** (2): 281–355

Duffy John F: The Marginal Cost Controversy in Intellectual Property, *The University of Chicago Law Review*; Winter 2004; 71, 1

Kitch Edmund W.: Patents: Monopolies or Property Rights?, *8 Res. Law & Economics*. 31, 1986

Landes William M., Posner Richard A.: *The Economic Structure of Intellectual Property Law*, Belknap, 2003

Liebowitz S. J.: Copying and Indirect Appropriability: Photocopying of Journals, *The Journal of Political Economy*, Vol. 93, No. 5. (Oct., 1985), pp. 945-957.

Plant Arnold (1934), 'The Economic Aspects of Copyright in Books', *1 Economica* 167

Reinbothe J., von Lewinsky S.: *The EC Directive on Rental and Lending Rights and on Piracy*, Sweet and Maxwell, 1993.

Schneck Jennifer M., *Note, Closing the Book on the Public Lending Right*, *63 N.Y.U. L.REV.* 878 (1988);

Walter M.: *Europäisches Urheberrecht*, Springer 2001.

Watt Richard: *Copyright and Economic Theory*, Edward Elgar 2000

Ország	Bevezetés éve	Modell	A PLR-ből származó várható átlagos évi jövedelem (Összes jövedelem / jogosult szerzők száma)	Speciális sajátosságok, feltételek	Tranzakciós költség	Egyéb specifikumok																					
Ausztrália	1974	Könyvtári állomány alapú	634 Australian dollars = 105 195 HUF	Kifizetés csak 50 könyvtári példány felett.	N/A	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Total Equivalent No. of Book Copies</th> <th colspan="2">2004-05 Rates of Payment AUD\$</th> </tr> <tr> <td></td> <th>Creator</th> <th>Publisher</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>First 50</td> <td>\$1.00</td> <td>25 cents</td> </tr> <tr> <td>51 - 500</td> <td>58.5 cents</td> <td>14.625 cents</td> </tr> <tr> <td>501 - 5,000</td> <td>38.5 cents</td> <td>9.625 cents</td> </tr> <tr> <td>5,001 - 50,000</td> <td>18.5 cents</td> <td>4.625 cents</td> </tr> <tr> <td>More than 50,000</td> <td>16.1465 cents</td> <td>4.036625 cents</td> </tr> </tbody> </table>	Total Equivalent No. of Book Copies	2004-05 Rates of Payment AUD\$			Creator	Publisher	First 50	\$1.00	25 cents	51 - 500	58.5 cents	14.625 cents	501 - 5,000	38.5 cents	9.625 cents	5,001 - 50,000	18.5 cents	4.625 cents	More than 50,000	16.1465 cents	4.036625 cents
Total Equivalent No. of Book Copies	2004-05 Rates of Payment AUD\$																										
	Creator	Publisher																									
First 50	\$1.00	25 cents																									
51 - 500	58.5 cents	14.625 cents																									
501 - 5,000	38.5 cents	9.625 cents																									
5,001 - 50,000	18.5 cents	4.625 cents																									
More than 50,000	16.1465 cents	4.036625 cents																									
Ausztria	1977	kölcsönzési adatokon alapuló		Valójában egy összegű, kölcsönzéstől független kifizetés	11%	Évente 581.000 Euro																					
Kanada	1986	Könyvtári állomány alapú	620 Canadian dollars = 120 384 HUF																								
Dánia	1947	Könyvtári állomány alapú	7 200 Danish kroner = 266 777 HUF	1663 DKK-nál alacsonyabb összegek nem kerülnek kifizetésre		<p>Number of persons receiving: Less than 1.663 DKK: 11.894*</p> <p>1.663 - 5.000 DKK: 3.970</p> <p>5.000 - 10.000 DKK: 1.689</p> <p>10.000 - 20.000 DKK: 1.100</p> <p>20.000 - 50.000 DKK: 805</p> <p>50.000 - 100.000 DKK: 313</p> <p>100.000 - 200.000 DKK: 159</p> <p>200.000 - 300.000 DKK: 46</p> <p>More than 300.000 DKK: 46</p> <p>Highest amount paid to a single person: 737.657 DKK</p> <p>*Amounts less than DKK 1.663, calculated for 11.894 persons, were not paid out.</p> <p>2004: 1 million Estonian Crowns (60 000 EUR) were paid out to 380 authors at a rate per loan of 5.77 Crowns (approx 0.36 Euros).</p> <p>2005: 2 million Crowns (approx 128, 000 Euros) was paid out to 749 authors at a rate per loan of 6,21 Euros (approx 0.40 Euros)</p> <p>Faroese Library Centre distributes payments from a library fund equating to 8% of government expenditure on libraries. Eligible for payment are writers, translators, artists, photographers etc who write, translate or illustrate books written in Faroese.</p> <p>Payments are made on the basis of the number of an</p>																					
Észtország	2004	kölcsönzési adatokon alapuló	2 670 Estonian kroons = 47 169 HUF																								
Feroer Szigetek	1988	Könyvtári állomány alapú		Kifizetés csak 50 könyvtári példány felett.																							

author's books held by the National Library, public and school libraries.

Pályázott/nyertes/arány			
Fiction	1011	687	68%
Authors	724	512	70,7
Translators		194	130
			67,0
Subsidies for aged and on basis of sickness	93		
	45	48,4	
Non-fiction		333	168
Authors	243	129	53,1
Translators		80	38
			47,5
Subsidies for aged and on basis of sickness	10		
	1	10,0	

TOTAL 1344 855 63,6%
 The total received by VG Wort for 2004 was EUR 9.71 million. 22.5% representing remuneration for lending by scientific and specialist libraries was allocated to the scientific department. Of the remaining 77.5%, after deduction of administrative costs, 45% went to the Autorenversorgungswerk (Authors' Pension Fund) and EUR 5.28 million, including remuneration for the reprography of fiction (equipment levy), was distributed individually according to the loans registered to 32,520 authors and 2,476 publishers.

Finnország 1963 állami pályázatokban testet öltő grants and subsidies can be obtained by authors and translators who live or have permanently lived in Finland and whose work enrich the Finnish culture.

Németország 1972 kölcsönzési adatokon alapuló Valójában egy összegű, kölcsönzéstől független kifizetés

Grönland 1993 Könyvtári állomány alapú 49 pályázó 1998-ban. Only entitled to receive money are: Writers whose books are published in Greenlandic. Translators who translate foreign language books into Greenlandic.

Izland 1968 kölcsönzési adatokon alapuló 10,900.00 ISK= 33,914.71 HUF Illustrators/photographers who have contributed to Greenlandic books. There are lower and upper limits for the amount paid.

The fund had 16 million Icelandic Crowns for distribution; 8 million Crowns were distributed according to loans and a similar amount was distributed in the form of grants. The highest amount paid to a single person was 281,390 Crowns. Honorary grants were given to 26 authors, translators and illustrators to a total amount of 8 million Crowns. The maximum is 2% of the total and the minimum is NIS 100

Izrael 1986 kölcsönzési adatokon alapuló 10%

Lettország	2004	kölcsönzési adatokon alapuló	45.00 LVL = 17,697 HUF
Litvánia	2002	kölcsönzési adatokon alapuló	476.00 LTL = 38,098 HUF
Hollandia	1971	kölcsönzési adatokon alapuló	For the lending of works of art the payment is € 1,00 per loan, or a lump sum of € 1.000,- for the year 2005. The estimated collection is € 7 million for 2005.
Új zéland	1973	Könyvtári állomány alapú	635.00 NZD = 88,649 HUF
Norvégia	1947	állami pályázatokban testet öltő	

Remuneration was to be calculated taking into consideration expenditure on library collections by the state and local authorities in the previous year. In 2009 it reaches 10 % level.

However, government funding for the scheme did not become available until December 2005 when AKKA/LAA received the sum of 268,1000 LVL (381,474 Euros) for the years 2003 and 2004 for distribution. It remains unclear what funding will be available for 2005.

For the time being there are more than 3000 authors registered at AKKA/LAA. For the year 2002 the State allocated 100, 000 LTL (28,962 Euros). In 2002 payments were distributed to 210 registered persons (109 book authors, 72 translators and 29 illustrators). Authors must apply to LATGA-A to have their books registered before 1st November. The following payments have been agreed for the year 2006.

	Loan (in €)
Books	0,1106
Audio	0,2543
Audio (hits)	1,0172
Video/DVD	0,2543
Video/DVD (hits)	1,1072
Multimedia	0,4616

Despite having reduced available funding for the year for all of its responsibilities, the Council of Creative New Zealand maintained the Authors' Fund at the previous annual level of \$890,000 to be shared between some 1,400 eligible authors. However, because more authors claimed on the scheme in 1998, the book rate or amount of compensation for each eligible book, slipped to \$1.128 in comparison to \$1.16 per book in the previous year. Negotiations in 2004 looked i.a. to public estimates of growth in prices and wages for the development of the price per lending unit in the agreement period. The present agreement covers the period 2005-07, and the price paid per unit is 1,605 Norwegian Crowns in 2005, 1,655 Crowns in 2006, raised to

Szlovénia	1995	kölcsönzési adatokon alapuló	251 Euros = 69 380.9765 HUF		Crowns 1,71 in 2007. There has been a steady increase in the state's remuneration for public lending over the past two decades, from approx 13 million Crowns in 1983, through 38 million in 1993 to 67,5 million in 2005. The increase results from growth in both stock and unit price. Funding equates to 25% of what the State spends on library purchases. In 2004 payments were made to 995 authors. The highest payment was 4,160 Euros and the lowest, 45 Euros.
Svédország	1954	kölcsönzési adatokon alapuló	9 600 Swedish kronor = 284 952.465 HUF	Covers books ("literary works") written in Swedish, translations to or from Swedish and books written in foreign languages by authors permanently residing in Sweden	
UK	1979	kölcsönzési adatokon alapuló	Around 35,000 authors are now registered for PLR	the Scheme provides for a maximum payment. This was set at £5,000 in the original Scheme but was raised to £6,000 in 1989 to take account of inflation.	The total number of estimated loans of registered books is divided into the PLR fund after the deduction of PLR's running costs to give a Rate Per Loan. In 2003 this was 4.21 pence per loan.

Forrás: <http://www.plrinternational.com/>